



7.5.2010

SM063:00/2008

**MAAHANMUUTON KEHITTÄMISOHJELMIEN JOHTORYHMÄ**

Aika 6.5.2010 klo 12.00–16.00

Paikka SM, Vuorikatu 20, nh. Leijona &amp; Miekka

Läsnä

Mervi Virtanen, SM (pj.)  
Tuomo Kurri, SM (varapj.) (poistui klo 13.05)  
Kaija Ilander, UM  
Päivi Tapanila, TEM/rakennerahastot  
Lars Kolttola, STM  
Marja Kaasalainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto  
Ulla-Jill Karlsson, OKM  
Katriina Haapakangas, Hämeen ELY-keskus  
Lisbeth Mattsson, Pohjois-Savon ELY-keskus  
Helena Hämäläinen, SAK ry  
Olli-Pekka Väänänen, MTK  
Riitta Wärn, EK  
Ralf Sund, STTK  
Tarja Monto, Familia Club ry  
Minna Bálint, Opetushallitus  
Tapani Kojonsaari, SM/MATTO  
Paula Kuusipalo, SM/ALPO  
Päivi Jylli, Innofocus/GATEWAY (asiakohta 4)  
Pertti Myllyselkä, Hyria/GATEWAY (asiakohta 4)  
Aurora Vasama, Innofocus/GATEWAY (asiakohta 4)  
Hanna-Maria Hyttinen, SM/MATTO (siht.)  
Maija Pero, SM/ALPO (siht.)

**1. Kokouksen avaus - sisäasiainministeriön ajankohtaiset asiat**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.05 toivottamalla osallistujat tervetulleiksi ja jatkoi kertomalla lyhyesti SM:n ajankohtaisista asioista kotouttamiseen liittyen. Kotouttamislain kokonaisuudistuksen valmistelu on edennyt oletettua hitaammin, mutta johdonmukaisesti ja lakiesitys annettaneen eduskunnalle syksyllä. Uudistuvaan kotouttamislakiin kirjataan oikeus perusinformaatioon, alkuvaiheen ohjaukseen ja neuvontaan sekä alkukartoitukseen ja ylipäätään lailla pyritään tavoittelemaan osuvampia kotouttamista tukevia toimenpiteitä. Kokonaisuudistukseen liittyy myös SM:n johdolla valmisteltu poikkihallinnollinen Osallisena Suomessa -hanke, johon liittyvät pykälät on tarkoitettu sisällyttävä kotouttamislakiin. Suomen Kulttuurirahasto, Svenska Kulturfonden, Kuntaliitto sekä ministeriöt ovat yhdessä resursoineet kokeilun, jossa pyritään löytämään erilaisiin tarpeisiin vastaavia vaihtoehtoisia ja joustavia kotoutumiskoulutusmalleja. Erilaisten mallien ja vaihtoehtojen kokeiluun valitaan kokeilukuntia, joiden toimintaa tuetaan resursoimalla hankekoordinaattorit ko. kuntiin. Jyväskylän yliopistolta on tilattu esiselvitys, joka valmistuu lokakuun loppuun mennessä.

Kurri jatkoi kertomalla työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelman tilanteesta. Toimenpideohjelman seurantatyö on käynnistymässä ja 17.5. mennessä kerätään eri toimijoilta tietoa tämänhetkisestä tilanteesta. Tarkoituksena on antaa vielä tämän vuoden lopulla väliraportti ja loppuraportti vuonna 2012. Seuran-



taryhmässä seurataan toimenpideohjelman lisäksi kahta muuta hanketta, joiden kesken on yhteneväisyyksiä. Työntekijän oleskelulupajärjestelmäuudistus on tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä, lisäksi ulkomaalaisten työehtojen ja oleskelulupien neuvottelutoimikunta tullaan asettamaan uudelleen kolmivuotiskaudeksi. Ensimmäisessä kokouksessa tarkoitus on asettaa neuvottelukunnan alle Maahanmuuttoviraston johdolla toimiva operatiivisempi valvontajaosto, joka tarkastelisi valvonnan kysymyksiä kenttätasolla ja ko. ryhmän toimesta asioita voidaan nostaa tarpeen mukaan neuvottelukuntaan. Näillä näkymin myös verohallinto on lähdessä mukaan neuvottelukunnan työhön, joten valvonnallisten kysymysten näkökulmasta toimijoiden piiri laajenee edelleen. Haapakangas tiedusteli, milloin lakimuutoksia koskien julkisuudessa paljon keskustelua herättänyttä turvapaikkakäsittelyä voidaan odottaa. Virtanen totesi, että asiaan liittyviä hallituksen esityksiä on eduskunnan käsittelyssä parikin kappaletta, mutta ei osannut sanoa, ovatko esitykset edenneet jo perustuslakivaliokuntaan asti. Alun perin esityksiä odotettiin saatavaksi ulos jo kevätistuntokaudella.

## 2. Läsnäolijoiden toteaminen

Johtoryhmään tullaan nimeämään Itä-Suomen edustajaksi erikoissuunnittelija Sari Halosen tilalle maahanmuuttopäällikkö Lisbeth Mattsson Pohjois-Savon ELYstä. Halonen jatkaa Mattssonin varajäsenenä Tea Raatikaisen sijaan johtoryhmässä. Johtoryhmän varajäseneksi ylijohtaja Aino-Inkeri Hanssonin tilalle tullaan nimeämään neuvotteleva virkamies Viveca Arrhenius STM:stä sekä työvoimaohjaaja Eeva Mäkisen tilalle työvoimaohjaaja Aila Honkanen Helsingin TE-toimiston maahanmuuttajapalveluiden yksiköstä. Lisäksi johtoryhmän sihteeriksi projektisihteeriksi Tiina Revon tilalle tullaan nimeämään projektisihteeriksi Maija Pero SM:n ALPO-tukirakenteesta. Kojonsaari kertoi, että kokouksessa on lisäksi paikalla edellisessä johtoryhmän kokouksessa sovitun mukaisesti GATEWAY-projektin edustajia esittelemässä projektia. Siirrettiin johtoryhmän ehdotuksesta GATEWAY-projektin esittely asiakohtaan 4.

## 3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Todettiin edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksytyksi.

## 4. GATEWAY-projektin tilannekatsaus

GATEWAY-projektin edustajat alueprojektipäällikkö Pertti Myllyselkä Hyriasta, projektipäällikkö Päivi Jylli sekä koulutuskoordinaattori Aurora Vasama Innofocuksesta esittelivät projektia edellisessä johtoryhmän kokouksessa käydyin, projektin toimintaa koskeneen keskustelun pohjalta. Myllyselkä kertoi projektin perustavoitteen olevan eettisesti ja rakenteellisesti kestävä mallinnus työperusteisesta maahanmuutosta. Projektin toimintamalli pohjaa vahvasti lähtömaayhteistyöhön ja Myllyselkä kertoi, että projekti pyrkii jo lähtömaassa tapahtuvan koulutuksen avulla edistämään työntekijän kotoutumista Suomeen. Lähtömaina projektilla olivat alun perin Romania ja Bulgaria, joiden lisäksi Unkarin suurlähetystö esitti pyynnön maan ottamiseksi mukaan yhteistyöhön. Erilaisten yhteensattumien vuoksi lähtömaayhteistyö on aloitettu Bulgariasta ja projektin maatoimiston avauduttua 1.3.2010 Sofiassa alkoi ensimmäisen ryhmän kouluttaminen. Myllyselän mukaan Bulgaria -yhteistyö on ollut erittäin antoisaa ja projekti on solminut maassa luotettavat yhteistyökumppanuudet keskuskauppakamarin ja kauppakamarin koulutuskeskuksen kanssa. Kumppanioppilaitos on tarjonnut projektin käyttöön tilat, lisäksi kumppanin kanssa tehdään yhteistyötä tiedotuksen, viestinnän sekä tutkintojen ja koulutusten vastaavuuden osalta. Kumppanioppilaitos toivoo yhteistyön lisääntyvän ammatillisen ja aikuiskoulutuksen osalta. Ammatillisen koulutuksen kansainvälisen yhteistyön kautta opiskelijoita voitaisiin sitouttaa ajatukseen Suomeen muutosta jo perusopin-tojen aikana.

Myllyselkä kertoi, että lähtökohtana maiden valinnalle on ollut rahoittajan pyyntö keskittyä em. maihin ja toisaalta pyrkimys sitoa maita tiiviimmin eurooppalaisten toimintatapojen piiriin. Väänänen kysyi, onko maissa tehty kilpailija-analyysia siitä, kuinka moni muu unionin maa on liikkeellä samantyyppisellä kon-

septillä sekä miten projekti kartoittaa osaamista ja ammattitaitoa. Myllyselkä vastasi kertomalla, että Bulgariasta ja Romaniasta on tälläkin hetkellä miljoonia ihmisiä töissä ulkomailla, mutta maiden viranomaiset ovat olleet tyytyväisiä projektin tavoitteeseen rakentaa eettisesti kestävä toimintatapa ja projekti on saanut positiivista näkyvyyttä. Koska projektisuunnitelma tehtiin taloudellisen noususuhdanteen vallitessa, on nykytilanteessa jouduttu keskittymään lähinnä sosiaali- ja terveysalaan. Kiinnostuneiden pätevyys on varmistettu ko. maassa ja ammattitaitoa on ollut testaamassa terveydenhuoltoalan kouluttaja. Pätevät sairaanhoitajat tulevat aluksi työskentelemään Suomessa lähihoitajina, kunnes riittävän kielitaidon saavuttuaan voivat opiskella mahdollisesti koulutuksestaan puuttuvat moduulit. Wärm totesi Opteamin tehneen samankaltaista mallinnusta filippiiniläisten sairaanhoitajien kanssa ja kysyi, ketkä työnantajat projektilla toimivat kumppaneina. Jylli kertoi projektin ta-kumppaneiden olevan tällä hetkellä kaupunki- ja kuntasektorilta; kumppaneina ovat perusturvakuntayhtymä Karviainen (Karkkila-Vihti-Nummi-Pusula), Riihimäen kaupunki sekä Nurmijärven kunta.

Jylli jatkoi kertomalla projektin toimista tähän mennessä. Projekti on kartoittanut työvoimapula-aloja ja työnantajien tarpeita Uudellamaalla ja Keski-Pohjanmaalla sekä etsinyt niihin ratkaisuja. Taloustilanteen muututtua toimintaa on suunnattu vahvasti terveydenhuoltoalalle, rakennettu lähtömaatoimintaa, käynnistetty lähtömaavalmennus ja kehitetty mallia. Projekti on tehnyt jatkuvasti tarvekartoituksia yrityksissä, myös hoiva-alojen yksityispuolta on kartoitettu. Taantumän johdosta projektissa on keskitytty kuntiin järjestämällä kuntaseminaari, foorumeja sekä kartoittamalla kuntien tarpeita, joihin yhtenä ratkaisuna nähtiin työperusteinen maahanmuutto. Yrityspuolella on yhteistyössä Uudenmaan Yrittäjien kanssa suunniteltu toimintamalli, jossa on lähestytty yrittäjiä työperusteista maahanmuuttoa esittelevällä ja samalla kiinnostusta kartoittavalla rekryinfoilla. Jyllin mukaan Uudellamaalla yrittäjät kaipaavat tällä hetkellä yleisempää keskustelua, kun taas vastaavasti Keski-Pohjanmaalla järjestetty maatalousalan rekryinfo osoitti, että ko. alan yrittäjät ovat jo tietoisia rekrytointimahdollisuuksista. Seuraava projektin järjestämä lähtömaakoulutus alkaa syksyllä. Jylli kertoi myös tarkemmin projektin eettisestä ja läpinäkyvästä toimintamallista, joka perustuu mm. siihen, ettei lähtömaatoimintaa ulkoisteta esim. paikallisten rekrytointiyritysten hoidettavaksi. Työsopimuksissa projekti valvoo työlainsäädännön noudattamista ja hakijoiden koulu- ja työtodistukset tarkistetaan. Projekti käyttää koulutuksissaan myös Amiedun COFI-projektin tuottamaa työelämäsertifikaattia, jonka avulla varmistetaan, että maahan muuttava henkilö on riittävästi perillä Suomen työlainsäädännöstä ja osaa valvoa etujaan. Lisäksi luotettava yhteistyöverkosto ja avoin tiedottaminen ovat eettisesti kestävä mallin peruslähtökohtia.

Mattsson tiedusteli gatewaylaisten näkemystä maatoimiston välttämättömyydestä pätevän ulkomaisen työvoiman hankinnassa ja eettisesti kestävä rekrytointimallin kannalta. Jylli kertoi, että Unkari-yhteistyössä on nimenomaan ollut tavoitteena mallintaa EURES-yhteistyötä EU-alueella. Tässä vaiheessa Unkari-yhteistyöstä on ko. projektin toimintakaudella luovuttu, mutta EURES-yhteistyön kehittäminen on edelleen agendalla. Maatoimistomallia testataan parhaillaan, mutta oppilaitosyhteistyömallin voidaan jo sanoa olevan ehdoton etu. Myllyselkä jatkoi korostamalla yhteistyökumppaneiden luotettavuuden olevan keskeistä. Myllyselän mukaan maatoimiston tarpeellisuus on hyvin alakohtaista, esim. th-alalla on tarpeen olla paikka tulijoiden kouluttamiseksi ja osaamisen varmistamiseksi. Vähäisempää kielitaitoa vaativilla aloilla muunkin kaltainen rekrytointi onnistuu, mutta tällöin Suomessa tulisi varmistaa työntekijöiden etujen toteutuminen. Myllyselkä lisäsi vielä, että projekti vaihtaa kokemuksia Opteamin kanssa, mutta Opteam keskittyy Euroopan ulkopuolelta tuleviin työntekijöihin ja tällöin prosessi on usein monimutkaisempi. GATEWAY:n periaatteena puolestaan on toimia EU:ssa vapaan liikkuvuuden periaatetta tukien. Bulgariassa projektin lähtömaakoulutuksesta vastaava Vasama jatkoi kertomalla maatoimiston tarkoittavan ennen kaikkea läsnäoloa maassa ja erilaisen toimintakulttuurin huomioon ottamista. Esim. Bulgariassa maatoimiston avulla erotutaan kilpailevista toimijoista ja korostetaan toiminnan läpinäkyvyyttä. Kokonaisvaltaisessa toiminnassa maatoimisto on merkittävässä asemassa.

Kurri esitti tarkentavan kysymyksen työelämäsertifikaatista. Jylli kertoi työelämäsertifikaatin olevan Amiedun COFI-projektissa kehitetty tuote, jolla maahanmuuttaja testaa työelämäänsä liittyvän lainsäädän-



nön osaamisensa. Sertifikaatti suoritetaan tietokoneavusteisella testillä ja lähtökohtana sertifikaatin suorittamisessa on varmistaa, että maahanmuuttaja pystyy tasavertaisesti huolehtimaan työelämään liittyvistä oikeuksistaan. Keskusteltiin projektin toimintamallista. EURES-yhteistyön kehittämistä ja syventämistä pidettiin tärkeänä. Kolttola totesi yhteistyön suomalaisten terveydenhuoltoalan toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa olevan tärkeää tulijoiden osaamisen varmistamiseksi. Toisaalta myös tulijoille on oltava selvää, millaisiin tehtäviin ovat tulossa sekä suomalaisen työelämän vaatimukset ylipäättään. Myllyselkä totesi projektin tekevän erittäin tiivistä yhteistyötä mm. THL:n kanssa.

Vasama jatkoi esittelemällä projektin lähtömaakoulutusmallia. Koulutusjakso on kolmen kuukauden mittainen ja opiskelu tapahtuu töiden jälkeen kolmesti viikossa, yhteensä 12 oppituntia viikossa. Koulutus sisältää orientoivan jakson (12 oppituntia), työelämävalmennusjakson (36 oppituntia), suomen kielen opintoja (72 oppituntia) ja ammatillista valmennusta (24 oppituntia). Koulutusjakson tavoitteena on saavuttaa kielitaidossa taso A1.2 ja koulutuksen loppuksi kielitaidon taso testataan. Käynnissä olevan koulutuksen osallistujista osa tulee saavuttamaan jopa A1.3-tason. Lähtömaakoulutus kestää yhteensä 12 viikkoa, lisäksi Suomessa järjestetään kahden viikon mittainen tervetulo-koulutus ja työnantajan kanssa yhdessä räätälöidään työnteon ohessa tapahtuvaa koulutusta. Oheiskoulutuksessa inhimillisenä lähtökohtana on antaa myös peruskielitaitoa kehittävää kielikoulutusta arjessa pärjäämiseksi. Tällä hetkellä koulutettavina on kuusi hoitajaa, kaksi puolisoa sekä kaksi omaehtoisesti osallistuvaa lääkäriä. Motivaatio- ja sitoutumisongelmia on ollut jonkin verran ja on selvää, ettei projekti voi tuoda Suomeen työntekijöitä, jotka eivät saavuta tavoiteltua kielitaitotasoa. Tähän asti on kuitenkin pidetty vapaaehtoisuutta yllä, vaikkakin sitoutumisasiaa on pohdittu. Raskaat sitouttamistoimenpiteet veisivät toimintaa kuitenkin epäeettisten toimintatapojen suuntaan.

Myllyselkä kertoi, että projektin toiminta-alueen kuntien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä asuntojen hankkimiseksi ym. perusasioiden järjestämiseksi. Monto kysyi, miten hankkeessa on otettu työntekijöiden perheenjäsenet huomioon. Myllyselkä kertoi, että lähtökohtana on ollut, että työntekijät ovat aktiivisessa iässä olevia ihmisiä ja osa heistä on perheellisiä. Yhteistyökuntien kanssa on sovittu peruseriaatteet; asunto hankitaan ja varmistetaan koulut, päiväkodit ja peruspalvelut tulijoille. Lisäksi rinnakkaishanke Mosaiikki auttaa puolisoitten kotoutumisessa ja työpaikan ja koulutuksen haussa. Mattsson kysyi, onko koulutukseen osallistujilla työpaikka olemassa ja miten työhön sitoutuminen on varmistettu. Jylli vastasi, että lähtökohtana koulutukseen osallistumiselle on olemassa oleva työpaikka. Lainsäädännöllisiä keinoja työntekijän pysymiseksi ei ole löytynyt, mutta työnantajalta on edellytetty pitkäkestoista työsuhdetta (vähintään kaksi vuotta). Myllyselkä lisäsi, että mallintamisen kannalta koulutettavien vähäinen määrä ei ole ihanteellista. Hankkeen rahoitus on myönnetty eettisesti ja rakenteellisesti kestävä mallin luomiseen, mutta taantumana vuoksi energiaa on jouduttu käyttämään mallin myymiseksi yrityksille ja tilanne on kaiken kaikkiaan ollut hankala. Mallintamista on kuitenkin tehtävä näillä volyyymeillä olemassa olevat reunaehdot huomioiden. Mattsson kysyi vielä, onko realistista odottaa, että hankkeesta saadaan yleistettävä rekrytointimalli vai joudutaanko jatkossakin räätälöimään alakohtaisesti. Jylli totesi mallin tiettyjen osa-alueiden olevan aloista riippumattomia, mutta osa elementeistä on pakko jättää alapidonnaisuuden alle.

## 6. Alueelliset tilannekatsaukset

### - Kehittämishojelmien valintakriteerit

Käytiin läpi alueelliset tilannekatsaukset. Alueita oli etukäteen pyydetty selvittämään kehittämishojelmien valintakriteereiden soveltamista TEM:n pyynnöstä. Haapakangas aloitti kertomalla, että oli osoittanut kyselynsä kaikkiin Etelä-Suomen alueen ELYihin, mutta ei valitettavasti saanut kaikilta vastausta. Hämeen ELYssä kehittämishojelmien valintakriteerit ovat käytössä, eikä omia kriteerejä sovelleta. Kriteerit ovat tällaisenaan riittävän väljät ja mahdollistavat alueelliset painotukset. Myös Kaakkois-Suomi on noudattanut em. valintakriteereitä. Kotoutumiseen ja alkuvaiheeseen liittyvät hankkeet toimivat Hämeen alueella hyvin ja maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmistelussa hankkeet ovat toimineet moottoreina. Kaakkois-Suomessa hankkeet etenevät myös hyvin. Haapakangas kertoi jäävänsä pian eläkkeelle ja eh-

dotti Jaana Suokonaution kutsumista jatkossa Etelä-Suomen edustajaksi ohjausryhmään ja Merja Mattilaa varajäseneksi.

Mattsson jatkoi kertomalla Itä-Suomen tilanteesta. Valintakriteereitä koskien vastaukset oli saatu Pohjois-Savosta ja Pohjois-Karjalasta. Em. alueilla hankkeita on rahoitettu hyvin kehittämisohjelmiin, vaikka erillistä hakua ei ole järjestetty. Alueilla on käytetty ohjelma-asiakirjan kriteereitä, eikä nykyisissä kriteereissä ole havaittu ongelmia. Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilottialueeksi - M14 -hanke on päättymässä tämän vuoden lopulla. Etelä-Savon ELY-keskus on vetänyt projektia oman tuotannon hankkeena ja tästä eteenpäin jokainen maakunta jatkaa halutessaan projektia omana hankkeenaan, mm. Pohjois-Savossa uutta hanketta suunnitellaan parhaillaan.

Kojonsaari esitteli Pohjois-Suomen vastauksen liittyen valintakriteereihin. Valintakriteerit ovat vastausten mukaan toimineet hyvin, eikä tarvetta päivittämiselle nähdä. Kuusipalo kertoi, että ALPO-tukirakenteen verkostotapaaminen järjestetään syksyllä Oulussa, jolloin tutustutaan alueella kehitteillä oleviin palveluihin. Kojonsaari jatkoi esittelemällä Länsi-Suomesta saatuja vastauksia, joiden mukaan joitakin yleisiä ESR-valintakriteereitä on painotettu jonkin verran toimintalinjojen 2 ja 4 osalta, mutta omia kriteereitä ei ole kehitetty. Länsi-Suomen vastauksessa esitettiin lisäksi, että kehittämisohjelmista käytäisiin suuntalinjakeskustelut ministeriöiden, kuntien ja järjestöjen kesken.

Tapanila kertoi, että kansainvälisen yhteistyön kehittämisohjelman hankehaku on alkamassa. Tapanila totesi myös, että ELYjen on mahdollista joustaa toimintalinjojen välillä ja tulevan seurantakomitean kokouksen jälkeen nähdään, tehdäänkö muita uusia linjauksia.

## **7. Sisäasiainministeriön tukirakenneprojektien toiminta → 5/2010**

### *5.1. MATTO*

Kojonsaari esitteli MATTO-tukirakenteen kuluneen kevään toimintaa ja totesi työvoiman maahanmuuttoon liittyvien prosessien kehittämisen olevan tukirakenteen fokus. Kehittämisohjelmaan kuuluvia hankkeita on tällä hetkellä käynnissä yhteensä 31 ympäri Suomea ja projektit kehittävät rekrytointiin/työnvälitykseen, koulutukseen ja perehdyttämiseen sekä asettautumiseen ja neuvontaan liittyviä toimintoja työvoiman maahanmuuton näkökulmasta ja alueelliset lähtökohdat huomioiden. MATTO-tukirakenteen työsuunnitelmaa on lähdetty toimeenpanemaan kolmen komponentin kautta; ulkomaisille työntekijöille sekä työnantajille suunnattujen opastus- ja ohjausjärjestelmien kehittäminen on lähtenyt liikkeelle projektien toimintojen kartoituksella, jota toteuttamaan valittiin Sosiaalikehitys Oy. Kartoituksessa projektien toiminnot kuvataan, jäsenetään ja luokitellaan, kerätään ja kuvataan hyvät käytännöt ja näiden pohjalta kirjataan suositukset hyvien käytäntöjen kytkemisestä osaksi opastus- ja ohjausjärjestelmiä. Kartoituksen tuloksena saadaan opastusjärjestelmän kehittämisen elementit. Toisen komponentin, vetovoimastrategian, kehittämistyötä tehdään poikkihallinnollisen ohjausryhmän johdolla. Kehittämistyö on lähtenyt liikkeelle työvoiman maahanmuuton vetovoimastrategian esiselvityksellä, jota toteuttaa Ramboll. Esiselvityksessä käydään läpi, mitä vetovoimastrategian tyyppisiä toimenpiteitä on olemassa, kartoitetaan informaatiokanavien tarjonta ja toimivuus sekä aiemmat tutkimukset, selvitykset ja hankkeet aiheeseen liittyen. Esiselvityksessä tarkastellaan myös muiden EU-maiden kokemuksia vastaaventyyppisistä toimenpiteistä. Esiselvityksen tuloksena saadaan tarkennettu työsuunnitelma varsinaisen vetovoimastrategian pohjaksi. MATTO-tukirakenteen kolmanteen komponenttiin, suomen kielen ja kulttuuriorientaation kokonaisuuteen liittyen huhtikuun lopulla järjestettiin verkostoseminaari ALPON ja OPH:n kanssa. Yhdessä seminaarin työryhmistä pohdittiin työvoiman maahanmuuttoon liittyvää opintokokonaisuutta. Muutama projekti rakentaa omaa opintokokonaisuuttaan ja päällekkäisyyksien välttämiseksi tukirakenteen puitteissa toteutettava kokonaisuus on suunniteltava tarkkaan. Kaiken kaikkiaan projektisuunnitelmaan kirjatuihin ydintoiminnoihin on edetty suunnitelman mukaisesti. Myös kehittämisohjelman kehittävä arviointi on käynnistynyt Kuntoutussäätiön toimesta. Lisäksi Kojonsaari kertoi kehittämisohjelman hankeverkoston yhteistyönä toteutetusta ulkomaalaisille sairaanhoitajille suunnatusta perehdytysoppaasta, joka

valmistunee alkukesästä. Oppaan vetovastuu on ollut työn tilanneella Työhön Satakuntaan -projektilla ja opasta on työstetty hankkeiden yhteistyönä nykyiseen muotoonsa. Oppaasta tulee sähköinen versio nettiin, lisäksi hankkeet ovat tilanneet painettuja versioita tarpeensa mukaan MATTON kautta.

Kojonsaari kertoi, että noin 2/3 kehittämisohjelman projekteista on päättymässä vuoden lopussa ja vielä ei ole tietoa, jatkaako osa päättävistä hankkeista ja kuinka monta uutta hanketta tullaan käynnistämään. Lisäksi kehittämisohjelman projektien ja EURESin yhteistyötä on lisätty ja pidetty yllä. Komission uusissa suuntaviivoissa EURESille mainitaan Mobility Package, joka mahdollistaisi uusien työnantajapalveluiden (mm. kielikoulutusta) tarjoamisen osana EURES-palveluita. Suunnitelmissa on ollut ESR-rahoitteinen EURESin ja Mobility Packagen kehittämiseen keskittyvä projekti, joka pilotoisi Mobility Packagea Uudellamaalla ja hyödyntäisi ESR-projekteissa jo kehitettyjä toimintoja osana palvelupakettia. Mattsson kommentoi EURESin kehittämisen nousseen esille myös M14-projektin jatkoa suunniteltaessa ja toivoi, että alueillekin saataisiin tietoa liittyen EURESin kehittämiseen. Wärn totesi, että EURES-verkoston sisältä olisi tärkeää saada työntekijä mukaan kehittämistyöhön. Kojonsaari jatkoi kertomalla, että yhteistyötä tehdään TEMin EURES-koordinaation lisäksi tiiviisti TEM:n kansainvälisen työnvälityksen kehittämistyöryhmän kanssa, jonka fokuksena on EU:n ulkopuolinen rekrytointi ja julkisen työvoimapalvelun roolin pohdinta. Lisäksi työryhmä toimii samalla EURESin ohjausryhmänä. TEM:n TYLA-hankkeen kanssa tehdään yhteistyötä liittyen monikulttuurisuusasioihin ja toukokuun lopussa järjestetään työfoorumi monikulttuuristen työyhteisöjen hyvistä käytännöistä.

Todettiin, että työvoiman maahanmuuton osalta nyt on aikaa kehittää järjestelmiä, selvittää aiempia kokemuksia ja olemassa olevia ongelmia ja etsiä niihin ratkaisuja. Puheenjohtaja lisäsi, että kysyntää työvoimasta tulee olemaan jatkossa ja silloin tulisi olla malleja rekrytoimiseen ja hallittuun tiedon jakamiseen. Haapakangas totesi, että mallintamista on tehty jo paljon. Yritysten käyttöön tarvittaisiin työkalupakki, jonka kehittäminen vaatii hyvien käytäntöjen kokoamista, mutta myös huonot ratkaisut ja epäkohdat voitaisiin tuoda esiin. Nyt olisi aikaa kerätä käytännöt ja varmistaa niiden leviäminen.

## 5.2. ALPO

Kuusipalo aloitti kertomalla, että projektin lähtökohtana on luoda valtakunnallinen työelämäläheisen kotouttamisen malli, joka tehostaa Suomeen kotoutumista ja edistää maahanmuuttajien työllistymistä. Kehittämisohjelma tukee kotouttamislain kokonaisuudistusta. Kuusipalo kertoi, että ALPON toiminnan kohteena ovat alueelliset alkuvaiheen ohjaushankkeet, niiden työn tukeminen, seuranta ja tulosten mallintaminen valtakunnalliseksi ohjauksen ja osaamisen kehittämisen malliksi. Tukirakenteen kehittämiskohteita ovat valtakunnalliset matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalvelut, yleisimmillä maahanmuuttajakielillä laadittu selkokielinen alkuinfo, yhtenäiset testaus- ja osaamiskartoitusmenetelmät, omakieliset sähköiset palvelut (puhelin-, sähköposti-, ja internetpalveluja) sekä kielen opiskelun ja kielitaidon testauksen sähköiset palvelut. Kuusipalo kertoi, että hankkeessa ollaan tällä hetkellä hyvin aktiivisessa vaiheessa. ALPON toimesta on tilattu kolme selvitystä (Työllistymisen esteet, Osaamiskartoituksessa käytettävien menetelmien kokoaminen sekä Sisältökartoitus: Perustietoa Suomesta -muuttajien alkuinfo), jotka valmistuvat 30.11.2010 mennessä. Selvitysten työstäminen on linkitetty kehittämisprosessiin ja teemaryhmien työskentelyyn hyödyntäen alueellisten hankkeiden asiantuntemusta.

Kuusipalo jatkoi kertomalla, että Työllistymisen esteet -selvitystä tekee Ramboll Oy. Selvityksessä hyödynnetään työelämäyhteistyö-teemaryhmän asiantuntemusta ja sitä tehdään yhteistyössä TEM:n kanssa. Em. selvityksestä on valmistunut kirjallisuuskatsaus, jossa on otettu hyvin huomioon myös työmarkkina-tilanne. Selvitykseen haastatellaan tahoja, joilla on kokemusta ja malleja maahanmuuttajien ohjaamisesta työmarkkinoille. Osaamiskartoituksessa käytettävien menetelmien kokoaminen -selvitystä tekee Ennora ja selvitystä tehdään yhteistyössä monikulttuurinen ohjaus -teemaryhmän, Opin ovi -verkoston (TL 3), TEM:n sekä oppilaitosten kanssa. Alkuinfon sisältökartoituksen tekijäksi on valittu Helsingin yliopiston Koulutus ja kehittämiskeskus Palmenia. Kartoituksessa käytetään apuna omakieliset palvelut -



teemaryhmän asiantuntemusta, lisäksi yhteistyötä tehdään viranomaisten ja Infopankin kanssa. Kartoituksessa ollaan siinä vaiheessa, että alkuinfopakettiin tulevia aihepiirejä on kerätty ja teemaryhmissä käydään keskustelua sisällöstä. Kuusipalo toivotti myös ohjausryhmän kommentit asiaan liittyen tervetulleiksi. Alkuinfosta tuotetaan selkosuomenkielinen materiaali selvityksen puitteissa. Jatkossa on neuvoteltava materiaalin sijoituspaikka, ylläpito- ja päivittämisvastuut sekä miten materiaalin päivitys resursoidaan.

Väänänen kommentoi Opin ovi -kytköksen ja yhteistyön oppilaitosten ja osaamisen kehittämisestä vastaavien tahojen kanssa olevan tärkeää ja kysyi, otetaanko maahanmuuttajien näkemykset huomioon alkuinfoa tuottaessa. Kuusipalo kertoi, että Palmeniassa kokoontuu perjantaisin suomi-kerho, jossa oma-toimisesti tänne muuttaneiden henkilöiden kanssa käydään materiaalia läpi. Ryhmän palautteen perusteella maahanmuuttajien mielestä tällaista viranomaisten suunnalta tulevaa alkuinfomateriaalia tarvitaan, sillä perustietoa on vaikeaa löytää keskitetysti.

Kuusipalo jatkoi kertomalla tukirakenteen toimintaa ohjaavan arvioinnin käynnistyneen ja sen tekijäksi on valittu Ramboll Oy. Kuusipalo kertoi myös, että THL:n Hyvät käytännöt -hankkeen kanssa on tehty yhteistyötä tutustumalla heidän tuloksiinsa osaamisen kehittämisestä ja ylläpitämisestä sekä heidän menetelmiinsä kerätä systemaattisesti hyviä käytäntöjä. Kuusipalo mainitsi myös, että Itä-Suomen POINTTI-hanke on esitellyt asiakasrekisterin, josta on tarkoitus tehdä valtakunnallinen työkalu neuvontapisteiden asiakaskäyntien rekisteröintiin. Rekisterin avulla saadaan tietoa asiakasprofiilista, maahanmuuttajien neuvonnan tarpeista sekä yleisimmistä asiointikielistä. Asiakasrekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön kesäkuun alussa 2010.

Kuusipalo totesi, että ALPO-tukirakenne tukee hankkeita vertaisarvioinnissa ja toisten malleihin tutustumisessa. Myös kansainvälisiin malleihin on tarkoitus tutustua. Kuusipalo on lähdössä kesäkuussa Ranskaan maaseudun toimintaryhmien verkoston tapaamiseen, jonka aiheena on uusien asukkaiden vastaanottaminen maaseudulla. Toisena kansainvälisen verkostoitumisen kohteena Kuusipalo mainitsi Metropolis-konferenssin, Kanadasta lähtöisin olevan verkoston, jossa maahanmuuton tutkijat ja viranomaiset kohtaavat. Konferenssit tarjoavat erilaisia näkökulmia, työryhmiä ja keskustelua ja tilaisuuksien kautta voidaan linkittyä jo olemassa oleviin asiantuntijaverkostoihin, joissa tietoa on kerätty kootusti ja jäsennellysti. Kuusipalo kertoi, että konferenssin järjestämistä Suomessa vuonna 2013 on ideoitu. Wärm totesi Metropoliksen olevan hyödyllinen verkosto, mutta totesi etteivät viranomaiset voi ottaa vastuuta konferenssista, jonka järjestäjänä yleensä toimii tutkijayhteisö. Puheenjohtaja kommentoi konferenssin vetämisen vaativan monenlaisia resursseja. Kuusipalo kertoi, että Metropolis-ideointia on viety eteenpäin ETMU-verkoston kanssa yhteistyössä. Kaikki mahdolliset yhteistyökumppanit kartoitetaan, jos konferenssia lähdetään hakemaan Suomen järjestettäväksi.

Kuusipalo mainitsi, että ALPO-verkostoseminaareja on järjestetty kaksi kertaa vuodessa kaikille hanke-toimijoille. Syksyn verkostoseminaari on tarkoitus järjestää Oulussa 20.–21.10.2010 yhteistyössä ETMU-tutkijaverkoston kanssa ETMU-päivien yhteyteen ja näin ollen pyritään tekemään olemassa olevat maahanmuuton tutkijaverkostot tunnetuiksi hanketyöntekijöille sekä kertomaan käytännön työstä ja uusista toimintamalleista tutkijaverkostolle. ALPO-projekteilla on kaksi työpajaa ETMU-päivillä teemoilla alueellinen kulttuurienvälisyys ja globaali työ. Ensin mainitussa työpajassa pohditaan, tulisiko kotouttamista mieltä enemmän paikkakunta-kohtaisista ja alueellisista näkökulmista ja globaali työ -työpajassa virite-tään Metropolis-keskustelua ja käydään läpi käytännön esimerkkejä ALPO-hankkeiden kehittämisestä malleista.

Tiedotukseen liittyen Kuusipalo kertoi, että maahanmuutto-osaston tiedotuksen kanssa on suunniteltu tukirakenteen viestintää ja ALPO:n uutiskirje on nyt lähetetty kaksi kertaa ja sen tarpeellisuudesta kaivataan palautetta. Monitori-lehti on muuttumassa verkkolehdeksi ja sivustolle on tulossa ALPO:n blogi, jonka kirjoittajina toimivat ALPO:n projektien toimijat. Myös ohjausryhmän jäsenet ovat tervetulleita kirjoittamaan ja kommentoimaan omista näkökulmistaan. Lisäksi Kuusipalo kertoi, että ALPO ja MATTO pitä-

vät syksyllä kuntamarkkinoilla puheenvuoron. ALPON tietoisuus käsittelee maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonta kuntien näkökulmasta. Verkostoitumista ja alueellisten hankkeiden tukemista jatketaan edelleen kotolain kokonaisuudistuksen kanssa yhteistyössä. Yhteispalvelupisteiden kehittämistä palveluiden valtavirtaistamiseksi jatketaan edelleen yhtenä vaihtoehtona. Lisäksi vuonna 2011 järjestetään yhdessä MATTO-tukirakenteen kanssa seminaari Turku 2011 kulttuuripääkaupunki -tapahtuman yhteydessä. Wärm kommentoi, että asiat menevät selvästi eteenpäin ja odotusarvo tuloksille on korkealla. Puheenjohtaja totesi, että tukirakenteiden työ on linkitetty läheisesti maahanmuutto-osaston perustehtävään ja maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikkaan. Kaasalainen kommentoi, että yhteispalvelupisteet ovat keskeisessä asemassa pohdittaessa pysyviä palvelu- ja informaatorakenteita hankkeiden jälkeen. Myös Hämäläinen totesi viranomaisyhteistyön olevan tärkeää palvelupisteissä. Lisäksi alkuinfomateriaalissa tulisi huomioida ammattiliittojen toimittama tieto ja tieto ammattiliitoista olisi hyvä sisällyttää infomateriaaliin.

Kuusipalo ja Kojonsaari esittelivät rahoitustaulukot.

## 8. Opetushallituksen rahoittamien hankkeiden tilannekatsaus

Bálint esitteli OPH:n rahoittamien hankkeiden tilannekatsauksen. OPH rahoittaa hankkeita, jotka kehittävät työkaluja kielen sähköiseen opiskeluun ja kielitaidon arviointiin. Bálint kertoi, että myös OPH:ssa pohditaan hankkeissa tuotettujen materiaalien jatkokäyttöä ja mitä tuotetuille materiaaleille tapahtuu ohjelmakauden jälkeen. OPH:ssa käydään parhaillaan keskustelua siitä, onko viraston mahdollisuus jatkossa ylläpitää oppimateriaaliainioita ja portaalia. Alustavien keskusteluiden perusteella OPH mielellään ottaisi materiaalit osaksi sähköisiä palveluitaan, mutta kyse on myös resursseista ja SM:n kanssa tullaan neuvottelemaan, miten em. materiaalit säilyvät osana kotouttamisjärjestelmää. Bálintin mukaan materiaalien päivitys ja ylläpito voitaisiin hoitaa valtionavustuksilla, mutta rahoitusta tarvittaisiin tekniseen ylläpitoon.

Bálint kertoi, että AIKIS-hanke kilpailuttaa parhaillaan oppimisympäristön teknistä toteutusta. Verkko-tekniikka hankitaan keskitetysti Opetushallituksen toimesta ja näin ollen OPH:n rahoittamien hankkeiden rahoitus ei sisällä teknistä toteutusta. Bálint kävi läpi myös tämänhetkisen sidonta- ja varaustilanteen; tällä hetkellä käytettävissä on noin 2,2 milj. euroa ja suhteessa koko kauteen rahoista on sidottuna noin 45 %. Loppukauden hankkeiden käynnistämiseen vaikuttaa kilpailutettavan teknisen toteutuksen hinta ja tämän vuoden myöntövaltuuksien sitomiseen OPH:n tulevan valintaryhmän päätös hiljattain päättyneeseen hakuun tulleiden hankkeiden käynnistämisestä. OPH:n rahoittaman luku- ja kirjoitustaidottomille suunnatun materiaalin tuottamiseen keskittyvän hankkeen taustaorganisaatio Adulta on ajautunut konkurssiin ja parhaillaan neuvotellaan hankkeen siirtämisestä Axxelliin. Rahoittajana OPH tukee toiminnan siirtämistä, koska hankkeen keskeiset toimijat ovat siirtyneet työhön Axxelliin. Uudessa haussa menetettäisiin sekä aikaa että hankkeen alkuvaiheen rahoitus. Bálint totesi vielä ALPO- ja MATTO-tukirakenteiden kanssa huhtikuussa järjestetyn seminaarin olleen onnistunut ja jatkossakin kehittämistyötä tulee tehdä eri toimintalinjojen, rahoittajien ja toteuttajaorganisaatioiden kesken. Karlsson kertoi, että OKM:n kanta materiaalien sijoittamiseen on vielä avoinna, mutta asia tulisi ottaa pian esiin ja viiden vuoden sääntökin velvoittaa tiettyihin toimenpiteisiin. Mattsson totesi, että alueilla hankkeiden suunnittelua helpottaisi, jos tiedettäisiin millaisia hankkeita valtakunnallista kehittämistyötä ajatellen ja tukien tulisi suunnitella. Kuusipalo lisäsi, että tulevassa ELYjen maahanmuuttopäälliköiden koulutustilaisuudessa olisi hyvä tuoda esille ESR-asioita ja valintakriteereitä alueiden kanssa keskustelun käymiseksi.

## 9. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

## 10. Seuraava kokous

Seuraava johtoryhmän kokous järjestetään to 4.11.2010 klo 12–16.00.

## 11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.38.

Puheenjohtaja,  
maahanmuuttojohtaja

  
Mervi Virtanen

Johtoryhmän sihteerit

  
Hanna-Maria Hyttinen

  
Maija Pero

## LIITTEET

Liite 1. GATEWAY-projektin esitys  
Liite 2. Kojonsaaren esitys MATTO-tukirakenteen toiminnasta  
Liite 3. Kuusipalon esitys ALPO-tukirakenteen toiminnasta

## JAKELU

Johtoryhmän jäsenet

## TIEDOKSI

Kansliapäällikkö Viljanen  
Erityisavustaja Bergman  
MMO esittelijät  
TEM/AKY/RAHA

